

Vastaanottaja
Hollolan kunta

Asiakirjatyyppi
Luontoselvitys

Päivämäärä
14.11.2022

HOLLOLAN KUNTA

SALPAKANKAAN

ASEMAKAAVA-ALUEEN

LUONTOSELVITYS

HOLLOLAN KUNTA

SALPAKANKAAN ASEMAKAAVA-ALUEEN LUONTOSelvitys

Projekti **Salpakankaan asemakaava-alueen luontoselvitys**
Projekti nro **1510070521**
Vastaanottaja **Hollolan kunta**
Asiakirjatyyppi **Luontoselvitys**
Versio **1**
Päivämäärä **14.11.2022**
Laatija **Satu Laitinen**
Tarkastaja **Linda Uusihakala**
Kuvaus **Hollolan Salpakankaan asemakaava-alueen liito-orava-, lepakko-, pesimälinnusto-, kasvillisuus- ja luontotyyppiselvitys**

Ramboll
PL 25
Itsehallintokuja 3
02601 ESPOO

P +358 20 755 611
F +358 20 755 6201
<https://fi.ramboll.com>

Confidential

Ramboll Finland Oy
Y-tunnus 0101197-5, ALV rek.
Kotipaikka Espoo

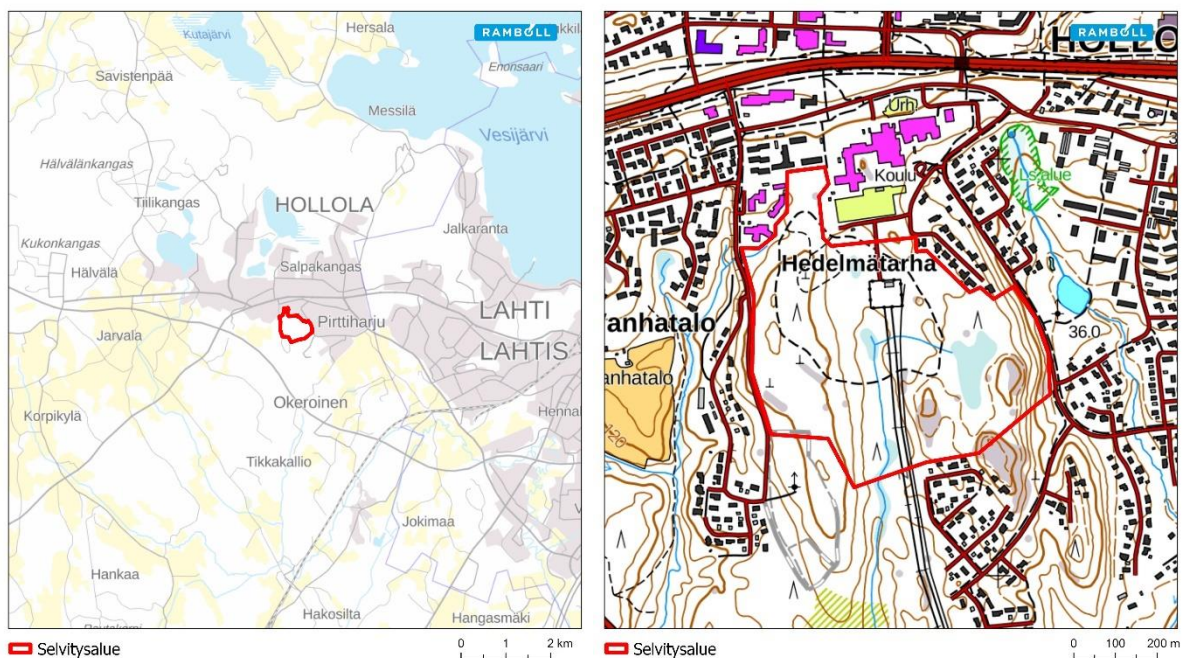
SISÄLTÖ

1.	Johdanto	2
2.	Lähtötiedot	2
3.	Liito-oravaselvitys	3
3.1	Liito-oravan elintavat ja suojele	3
3.2	Menetelmät	4
3.3	Tulokset	4
4.	Lepakkoselvitys	4
4.1	Suomen lepakot	4
4.2	Lepakoiden suojele	5
4.3	Menetelmät	5
4.4	Tulokset	5
4.5	Tulosten tulkinta	6
5.	Pesimälinnustoselvitys	6
5.1	Menetelmät	6
5.2	Tulokset	7
6.	Kasvillisuus- ja luontotyyppiselvitys	8
6.1	Menetelmät	8
6.2	Tulokset	8
6.2.1	Alueen yleiskuvaus	8
6.2.2	Huomionarvoiset luontotyypit ja kasvilajit	9
7.	Johtopäätökset	11
8.	Lähteet	11

1. JOHDANTO

Hollolan kunta on laatimassa asemakaavaa Salpakankaan Hedelmätarhan alueelle. Tämä luontoselvitys on laadittu asemakaavoituksen tarpeisiin. Salpakankaan alueella selvitettiin liito-oravan ja lepakoiden esiintymistä, pesimälinnustoa sekä kasvillisuutta ja luontotyyppejä kesällä 2022. Selvityksen maastotöistä (pl. viimeinen lepakkokäynti) vastasi FT biologi Hanna Valolahti ja viimeisestä lepakkokäynnistä sekä selvityksen raportoinnista FM biologi, luontokartoittaja Satu Laitinen Ramboll Finland Oy:stä.

Selvitysalue on kooltaan noin 33 ha ja se sijaitsee Hollolan Salpakankaan kuntakeskuksen eteläpuolella (Kuva 1-1).

Kuva 1-1. Selvitysalueen sijainti ja rajaus.

2. LÄHTÖTIEDOT

Selvitysalueella lähinnä sijaitsevat luonnonsuojelualueet ovat yksityismaiden luonnonsuojelualueet Hedelmätarhan tervaleppäkorpi (LTA300121) noin 200 metriä selvitysalueesta koilliseen ja Apelinlehdon luonnonsuojelualue (YSA239238) noin puoli kilometriä selvitysalueesta itään.

Suomen Metsäkeskuksen avoimissa paikkatietoaineistoissa selvitysalueelle sijoittuu yksi metsälain 10 §:n tarkoittama erityisen tärkeä elinympäristö, vähäpuustoinen suo.

Suomen Lajitietokeskuksen Laji.fi-järjestelmässä (aineistopyyntö 4.11.2022) ei ole selvitysalueelle sijoittuvia havaintoja uhanalaisista, silmälläpidettävistä, luonnonsuojeluasetuksella rauhoitetuista tai luontodirektiivin tiukasti suojelamista lajeista. Järjestelmässä selvitysalueella lähimmäksi sijoittuvat suojellisesti huomionarvoisten lajien havainnot ovat havainto haapanasta (*Mareca penelope*) lammelta noin 100 metriä selvitysalueesta itään vuodelta 2022, havainto

harsosammalesta (*Trichocolea tomentella*) Hedelmätarhan tervaleppäkorven luonnonsuojelualueelta vuodelta 2016, ja useat havainnot kangasvuokosta (*Pulsatilla vernalis*), joista tuorein on vuodelta 2022, noin 200 metriä selvitysalueesta koilliseen. Kaikki kyseiset lajit on viimeisimmässä lajien uhanalaisarvioinnissa (Hyvärinen ym. 2019) luokiteltu vaarantuneiksi (VU) ja kangasvuokko on lisäksi rauhoitettu luonnonsuojeluasetuksella.

Nykyiseltä selvitysalueelta ei ole tehty havaintoja liito-oravasta vuonna 2011 Kuntakeskuksen eteläpuolisen asemakaava-alueen luontoselvityksen (Ramboll 2011) eikä vuonna 2017 Vanhatalonrinteen asemakaava-alueen luontoselvityksen (Ramboll 2017) yhteydessä. Liito-oravahavaintoja on tehty Koivusillanjoen varresta nykyisen selvitysalueen eteläpuolelta vuonna 2011 Kuntakeskuksen eteläpuolisen asemakaava-alueen luontoselvityksen yhteydessä. Havaintojen perusteella on rajattu liito-oravan ydinalue, joka ulottuu lähimmillään noin 400 metrin päähän nykyisestä selvitysalueesta.

Kuntakeskuksen eteläpuolisen asemakaava-alueen luontoselvityksen yhteydessä vuonna 2011 on uhanalaisista lintulajeista havaittu nykyisellä selvitysalueella vaarantuneeksi luokitellun pyyn (*Tetrastes bonasia*) reviiri.

3. LIITO-ORAVASELVITYS

3.1 Liito-oravan elintavat ja suojelu

Liito-orava (*Pteromys volans*) on taigalaji, joka elää Suomessa esiintymisalueensa länsireunalla. Sen levinneisyys painottuu eteläiseen Suomeen ja länsirannikolle ja yltää pohjoisessa Kuusamoon saakka. Kanta ei ole tasaisesti jakautunut, vaan tiheydet vaihtelevat suuresti alueelta toiselle. Elinympäristönään liito-orava suosii varttuneita kuusivaltaisia sekametsiä, joissa on riittävästi lehtipuita ravintokohteiksi ja kolopuita pesäpaikoiksi. Laji pystyy hyödyntämään myös nuorempia ja yksipuolisempia metsiköitä siirtymiseen ja ruokailuun. Tyypillinen liito-oravan asuttaman metsän puusto on vaihtelevan ikäistä ja muodostaa useita latvuserroksia. Joukossa on yleensä järeitä kuusia sekä haapoja, leppiä tai koivuja, ja usein elinpiirit ovat pienvesien varsilla. Aikuiset liito-oravat liikkuvat laajalla alueella. Naaraan elinpiiri on kooltaan yleensä 4–10 hehtaaria, koiraan keskimäärin noin 60 hehtaaria. Yhden koiraan elinpiirillä voi olla useita naaraiden elinpiirejä. Elinpiirillä on usein 1–3 ydinaluetta, jotka saattavat olla 100–200 metrin päässä toisistaan. Näillä ydinalueilla liito-oravat ruokailevat ja pääasiassa oleskelevat. Jokaisella liito-oravalla on eri puolilla elinpiiriä useita pesiä, joita ne säännöllisesti käyttävät. Pesät ovat yleensä tikkojen tekemissä koloissa, usein haavassa, ja osa pesistä on tavallisen oravan tekemiä risupesä.

Kaikki keväällä syntyneet nuoret naaraat ja suurin osa koiraista lähtevät loppukesällä emonsa elinpiiriltä ja asettuvat uusille alueille viimeistään syyskuussa. Keskimääräinen dispersaalimatka on noin kaksi kilometriä. Vaelluksillaan uusille elinalueille nuoret liito-oravat suosivat kuusivaltaisia metsiä, mutta voivat käyttää siirtymiseen myös mm. varttuneita taimikoita. Laajoja puuttomia alueita, kuten peltoaukeita, liito-orava ei kykene ylittämään. Uudelle elinpiirille levittäytynyt liito-orava voi lisääntyä jo seuraavana keväänä. Liito-oravan biologiaan liittyvä huomionarvoinen erikoispiirre on se, että liito-oravien käyttämä alue voi olla väliaikaisesti tyhjä, mutta se voidaan asuttaa myöhemmin uudestaan.

Liito-oravakanta on pienentynyt 1940-luvulta lähtien ja pienenee edelleen (Hanski 2016). Laji kärsii nykyisenkaltaisesta tehometsätaloudesta: metsien pirstoutumisesta, puustorakenteen nuorentumisesta ja yksipuolistumisesta sekä kolopuiden vähenemisestä. Liito-orava on luokiteltu viimeisimmässä lajien uhanalaisarvioinnissa (Hyvärinen ym. 2019) vaarantuneeksi (VU). Liito-orava on luonnonsuojelulain nojalla rauhoitettu ja kuuluu luontodirektiivin liitteiden II ja IV (a)

lajeihin. Sen lisääntymis- ja levähdyspaikkojen hävittäminen ja heikentäminen on luonnonsuojelulain nojalla kiellettyä. Liito-oravan lisääntymis- ja levähdyspaikkoihin kuuluvat pesintään, levähtämiseen ja ravinnon varastointiin käytettävät puut sekä riittävä määrä suoja- ja ruokailupuita (Nieminen & Ahola 2017). Alueelta on kulkuyhteys toisiin lisääntymis- ja levähdyspaikkoihin puustoyhteyden kautta.

3.2 Menetelmät

Liito-oravan esiintymisen selvittämiseksi selvitysalueelle tehtiin maastokäynti 11.5.2022. Maastokäynnin yhteydessä tarkastettiin selvitysalueella sijaitsevat, ilmakuviin perusteella liito-oravalle soveltuviksi arvioidut metsiköt. Tällaisissa metsiköissä on varttunutta tai järeää kuusta sekä järeitä lehtipuita sekapuina. Tarkastettavilta alueilta käytiin läpi metsikön isoimpien kuusten ja lehtipuiden tyvet liito-oravan ulostepapanoiden löytämiseksi sekä kolopuiden ja risupesien esiintyminen. Kevät on luotettavinta aikaa tehdä liito-oravaselvitystä papanoiden ollessa talviravinnon jäljiltä vielä keltaisia ja hyvin näkyvillä. Vaikka yksilömääriä ei tällä menetelmällä saada selville, liito-oravan esiintyminen alueella voidaan varmistaa (Nieminen & Ahola 2017). Havaintojen merkitsemiseen käytettiin Field Maps -sovellusta.

3.3 Tulokset

Liito-oravasta ei tehty havaintoja selvitysalueella. Lajille soveltuvia metsiköitä on pienialaisesti selvitysalueen itäosassa suoalueen itäpuolella sekä keskiosissa ojauoman varressa. Näillä alueilla kasvaa järeää tai varttunutta kuusikkoa, jossa on jonkin verran lehtipuuta, lähinnä koivua, sekapuuna. Valtaosin selvitysalueen metsät ovat liito-oravan elinympäristöksi joko liian nuoria tai puulajisuhteiltaan liian yksipuolisia.

4. LEPAKKOSELVITYS

4.1 Suomen lepakot

Suomessa on tavattu yhteensä 13 lepakkolajia. Näistä kuuden on havaittu lisääntyvän maassamme. Yleisin ja laajimmalle levinnyt on pohjanlepakko (*Eptesicus nilssonii*), jota tavataan Lappia myöten. Sen lisäksi yleisesti esiintyviä lajeja ovat viiksisiippa (*Myotis mystacinus*), isoviiksisiippa (*M. brandtii*) ja vesisiippa (*M. daubentonii*) sekä korvayökkö (*Plecotus auritus*). Myös pikkulepakon (*Pipistrellus nathusii*) on todettu lisääntyvän Suomessa ainakin satunnaisesti. Muut Suomessa tavatuista lajeista esiintyvät harvinaisempina lähinnä etelärannikon tuntumassa. Puutteellisen seurannan vuoksi kaikkien lajien esiintymisalueita ei kuitenkaan toistaiseksi tunneta tarkkaan.

Suomessa esiintyvät lepakot ovat kaikki hyönteissyöjiä. Ne saalistavat öisin ja lepäävät päivän suojaisassa paikassa. Päiväpiiloiksi sopivat esimerkiksi puunkolot, lepakonpöntöt ja rakennukset, jotka sijaitsevat lähellä ruokailualueita. Sopivissa päiväpiiloissa sijaitsevat myös lisääntymisyhdyskunnat. Naaraat kerääntyvät yhdyskuntiin alkukesästä, poikaset syntyvät niissä juhannuksen tienoilla ja yhdyskunnat hajoavat taas loppukesällä poikasten itsenäistyessä. Useat lepakkolajit, mm. pohjanlepakko, viiksisiipat ja korvayökkö, käyttävät rakennuksia päiväpiiloina ja lisääntymiseen. Runsaimmin lepakoita esiintyykin maan eteläosan kulttuuriympäristöissä.

Talven lepakot viettävät horroksessa. Ne siirtyvät syksyllä talvehtimispaikkoihin, jollaisiksi käyvät mm. kallioluolat ja maakellarit. Ihanteellisessa talvehtimispaikassa olot pysyvät tasaisena läpi talven, ilma on riittävän kosteaa ja lämpötila muutaman asteen nollan yläpuolella. Osa lajeista, kuten pikkulepakko, muuttaa syksyllä etelämmäs talvehtimaan. Muuttokäyttäytyminen vaihtelee paitsi lajeittain myös elinalueittain ja siitä tiedetään toistaiseksi varsin vähän. On kuitenkin arveltu, että lepakoiden muuttoreitit seuraavat rannikkoa tai vastaavia yhtenäisiä vesialueita, joita pitkin niiden on helppo suunnistaa.

4.2 Lepakoiden suojelu

Kaikki Suomen lepakkolajit kuuluvat EU:n luontodirektiivin liitteessä IV (a) mainittuihin lajeihin. Tämä tarkoittaa, että niiden lisääntymis- ja levähdyspaikkojen hävittäminen tai heikentäminen on kiellettyä (luonnonsuojelulaki 49 §). Kaikki lepakkolajit on myös rauhoitettu luonnonsuojelulain 38 §:n nojalla. Tämän lisäksi Suomi on allekirjoittanut lepakoiden suojelua koskevan kansainvälisen EUROBATS-sopimuksen, joka velvoittaa mm. lepakoiden talvehtimipaikkojen, päiväpiilojen ja tärkeiden ruokailualueiden säilyttämiseen.

Lepakoiden suurin uhkatekijä on soveliaiden elinympäristöjen katoaminen. Maatalousympäristöjen yksipuolistuminen ja lisääntynyt kemikaalien käyttö vähentävät saatavilla olevaa ravintoa. Rakennusten tiivistyminen ja kolopuiden katoaminen tehometsätalouden myötä puolestaan vaikeuttavat sopivien päiväpiilopaikkojen löytämistä. Viimeisimmässä Suomen nisäkkäiden uhanalaisuusarvioinnissa (Hyvärinen ym. 2019) ripsisiippa (*M. nattereri*) on luokiteltu erittäin uhanalaiseksi (EN) ja pikkulepakko vaarantuneeksi (VU). Näistä ripsisiippa on myös luokiteltu luonnonsuojeluasetuksessa erityistä suojelua vaativaksi lajiksi.

4.3 Menetelmät

Jokaisella lepakkolajilla on tunnusomainen kaikuluotausääni, jonka perusteella suurin osa lajeista voidaan määrittää. Joillakin lähisukuisilla lajeilla, kuten siipoilla, äänet muistuttavat usein suuresti toisiaan, ja esimerkiksi viiksisiippa ja isoviiksisiippa on mahdollista erottaa vain tarkkojen anatomisten tuntomerkkien perusteella.

Salpakankaan selvitysalueella kartoitettiin lepakoita kolmena yönä kesällä ja syksyllä 2022. Käynnit tehtiin 14.6., 11.7. ja 20.9. Lepakkokartoituksessa käytettiin Anabat-lepakkodetektoria, joka tunnistaa ja nauhoittaa automaattisesti lepakoiden käyttämiä ultraääniä. Selvitys toteutettiin aktiivikartoituksena eli selvitysalueita kierrettiin jalkaisin detektorin kanssa. Detektorilla nauhoitetut äänet analysoitiin AnaLook-tietokoneohjelman avulla.

Kartoitusreitti suunniteltiin aiempien maastokäyntien sekä karttatarkastelun perusteella siten, että selvitysalueella sijaitsevat lepakoille soveliaat ympäristöt tulivat kartoitetuiksi. Kartoitus aloitettiin noin puoli tuntia auringonlaskun jälkeen ja lopetettiin noin puoli tuntia ennen auringonnousua tai kun alue oli kierretty. Kartoitukset tehtiin poutaisina ja kohtuullisen tyyninä öinä, koska voimakas sade tai tuuli voi vähentää lepakoiden saalistusaktiivisuutta.

Lepakoiden ruokailuun ja levähtämiseen käyttämien alueiden luokittelussa on käytetty seuraavaa Suomen lepakotieteellisen yhdistyksen suosittelemaa luokittelua:

- Luokka I: Luonnonsuojelulain 49 §:n tarkoittama lisääntymis- ja levähdyspaikka.
- Luokka II: Tärkeä ruokailualue tai siirtymäreitti.
- Luokka III: Muu lepakoiden käyttämä alue.

4.4 Tulokset

Detektorien nauhoittaman aineiston perusteella ei ole mahdollista päätellä havaittujen lepakoiden tarkkoja yksilömääriä. Yhdeksi havainnoksi tulkittiin tässä kaikki yhden minuutin sisällä samasta lepakkolajista tehdyt havainnot.

Lepakoista tehtiin kartoituksen yhteydessä kahdeksan havaintoa (Kuva 4-1). Havainnoista seitsemän koski pohjanlepakkoa ja yksi mahdollista siippalajia. Kaksi pohjanlepakkohavaintoa tehtiin kesäkuussa ja loput havainnot heinäkuussa. Syyskuussa ei havaittu lepakoita.

Kuva 4-1. Kartoituksen yhteydessä tehdyt lepakkohavainnot.

4.5 Tulosten tulkinta

Lepakoita havaittiin selvitysalueella vähän. Lepakoiden havaittiin saalistelevan lähinnä kuntosadan, frisbeegolfväylien ja metsänlaitojen yhteyteen syntyneissä aukkokohdissa.

Selvitysalueella ei ole tekijöitä, jotka erityisesti houkuttelisivat lepakoita alueelle, kuten vesistöjä. Lepakoiden levähdyspaikkojen sijaitseminen alueella on epätodennäköistä, koska alueella ei ole rakennuksia, kalliojyrkänteitä tai järeää lahopuustoa yksittäisiä runkoja lukuun ottamatta. Havaintojen perusteella ei selvitysalueelta ole rajattavissa I-luokan alueita (lisääntymis- ja levähdyspaikkoja), II-luokan alueita (tärkeitä ruokailualueita tai siirtymäreittejä) tai III-luokan alueita (muuta lepakoille tärkeitä alueita).

5. PESIMÄLINNUSTOSELVITYS

5.1 Menetelmät

Pesimälinnuston selvittämiseksi selvitysalueelle tehtiin maastokäynti 1.7.2022. Selvitys tehtiin kartoituskäytännöistä (Koskimies & Väisänen 1988) soveltaen kulkemalla alueet läpi siten, että mikään osa selvitysalueesta ei jäänyt yli 50 metrin päähän kuljetusta reitistä. Reviirihavainnot merkittiin karttapohjalle. Reviiriksi tulkittiin mm. laulava koiras, varoitteleva tai ruokaa kantava koiras tai naaras, reviirikahakka sekä nähty pesä tai poikue. Selvityksessä keskityttiin erityisesti uhanalaisiin tai silmälläpidettäviin (Hyvärinen ym. 2019), EU:n lintudirektiivin liitteessä I

mainittuihin ja luonnonsuojeluasetuksella erityisesti suojeltaviksi säädettyihin lajeihin sekä Suomen kansainvälisen linnustonsuojelun vastuulajeihin. Laskenta suoritettiin aamulla kello 4.20-10.00. Sää oli laskennan aikaan kirkas ja lämpötila +14...+24 °C. Linnustoa havainnoitiin myös muiden maastokäyntien yhteydessä.

5.2 Tulokset

Selvityksen yhteydessä havaittiin 26 alueella pesiväksi tulkittavaa lintulajia (Taulukko 5-1). Alueen lajisto on tyypillistä eteläsuomalaisille talousmetsille ja toisaalta virkistysalueina hoidetuille taajamametsiköille. Lajeissa on runsaasti yleisiä, monenlaisissa ympäristöissä pesiviä lajeja, kuten peippo, pajulintu, punarinta, käpytikka, punakylkirastas, harmaasieppo, varis ja sepelkyyhky, sekä ihmisen läheisyyttä suosivia kolo- ja avopesijöitä, kuten sini- ja talitiainen, kirjosiippo, musta- ja räkättirastas, naakka, kottarainen, pikkuarvunen ja hemppo. Laajempiin metsäalueisiin sidoksissa olevia lajeja alueella on melko vähän, lähinnä tällaisia ovat käki, palokärki, metsäkirvinen ja närhi. Selvitysalueen aktiivinen virkistyskäyttö mahdollisesti vaikuttaa osaltaan siihen, että alueen lajimäärä ja paritiheydet jäävät kokonaisuudessaan melko alhaisiksi. Sekä pari- että lajitiheydeltään runsain linnusto sijoittuu lähelle asuinalueita selvitysalueen itäisimmälle laidalle, jossa varttunut tuoreen kankaan kuusikko vaihettuu lehtomaiseksi kankaaksi. Selvitysalueella ei havaittu linnustollisesti erityisen arvokkaita alueita.

Suojelullisesti huomionarvoisia, eri suojeluluokituksissa mainittuja lajeja havaittiin neljä. Palokärki on mainittu EU:n lintudirektiivin liitteessä I ja västäräkki, harakka ja närhi on luokiteltu silmälläpidettäväksi (NT). Kyseisistä lajeista palokärki ja närhi ovat varttuneiden havumetsien lajeja, jotka tulevat toimeen soveliaissa, riittävän laajoissa kaupunkimetsissäkin, västäräkki ja harakka puolestaan kulttuuriympäristöjen lajeja, jotka usein pesivät lähellä ihmisasutusta.

Taulukko 5-1. Selvitysalueella havaitut pesiväksi tulkitut lintulajit. D = EU:n lintudirektiivin liitteen I laji, NT = silmälläpidettäväksi luokiteltu laji.

Laji	Tieteellinen nimi	Suojeluluokitus
Sepelkyyhky	<i>Columba palumbus</i>	
Käki	<i>Cuculus canorus</i>	
Palokärki	<i>Dryocopus martius</i>	D
Käpytikka	<i>Dendrocopos major</i>	
Metsäkirvinen	<i>Anthus trivialis</i>	
Västäräkki	<i>Motacilla alba</i>	NT
Rautiainen	<i>Prunella modularis</i>	
Punarinta	<i>Erithacus rubecula</i>	
Mustarastas	<i>Turdus merula</i>	
Räkättirastas	<i>Turdus pilaris</i>	
Punakylkirastas	<i>Turdus iliacus</i>	
Tiltalti	<i>Phylloscopus collybita</i>	
Pajulintu	<i>Phylloscopus trochilus</i>	
Harmaasieppo	<i>Muscicapa striata</i>	
Kirjosiippo	<i>Ficedula hypoleuca</i>	
Sinitiainen	<i>Cyanistes caeruleus</i>	
Talitiainen	<i>Parus major</i>	
Närhi	<i>Garrulus glandarius</i>	NT
Harakka	<i>Pica pica</i>	NT
Naakka	<i>Corvus monedula</i>	
Varis	<i>Corvus corone</i>	
Kottarainen	<i>Sturnus vulgaris</i>	
Pikkuarvunen	<i>Passer montanus</i>	
Peippo	<i>Fringilla coelebs</i>	
Hemppo	<i>Carduelis cannabina</i>	
Keltasirkku	<i>Emberiza citrinella</i>	

6. KASVILLISUUS- JA LUONTOTYYPPISELVITYS

6.1 Menetelmät

Alueen kasvillisuutta ja luontotyyppisiä selvitetään maastokäynnillä 17.6.2022. Selvityksessä keskityttiin erityisesti uhanalaisiin, silmälläpidettäviin, erityisesti suojeltuihin ja rauhoitettuihin kasvilajeihin sekä vesilain, metsälain tai luonnonsuojelulain suojelemiin, uhanalaisiin (Kontula & Raunio 2018) tai muuten huomionarvoisiin, kuten luonnontilaisuuden piirteitä omaaviin luontotyyppisiin. Havaintojen merkitsemiseen käytettiin Field Maps -sovellusta.

6.2 Tulokset

6.2.1 Alueen yleiskuvaus

Yleisilmeeltään pääosa selvitysalueesta on tuoretta kangasta (MT) tai tuoreen ja kuivahkon kankaan (VT) yhdistelmää. Paikoitellen esiintyy lehtomaisen kankaan (OMT) pienialaisia alueita ja kalliopaljastumilla sekä kaikkein kuivimmilla alueilla myös kuivaa kangasta (CT).

Luonnontilaisuutta ei juurikaan esiinny. Puusto on keskimäärin 40-90 -vuotiasta, vanhimman puuston sijoituksessa keskialueen ojauoman ja johtoaukean ympäristöön. Länsipuolen rinnemetsässä on jonkin verran eriasteisesti lahonnutta maapuuta, lähinnä tuulenkaatoja.

Kuntoratoja ja tallautunutta polkuverkostoa risteilee alueella kauttaaltaan. Pohjoisosassa on frisbeegolfrata, jonka pohja-, kenttä- ja pensaskerrokset puuttuvat kulutuksen vuoksi lähes kokonaan. Puusto on radan ympäristössä varttunutta mäntyä ja kuusta. Selvitysalueen keskelle etelä-pohjoissuuntaisesti sijoittuvalla voimajohtoaukealla kasvaa toisen linjan alla tiheää lehtipuutaimikkoa, toisen linjan alta kasvillisuus on raivattu hiljattain. Sähköasemalta lähtevälle kaapelilinjalle on alkanut jonkin verran kasvamaan primäärisuknessiovaiheen lajistoa (vadelma, horsma, kastikat), mutta linjaus erottuu maastossa selkeästi. Kuntoradan laidoilla kasvavassa piennarlajistossa on mm. leinikkiä, oravanmarjaa, nurmitädykettä, ojakellukkaa, poimulehtiä ja horsmaa. Reunusojia on paikoin vahvistettu kesän aikana, jolloin piennarkasvillisuus on näiltä alueilta hävinnyt.

Läntinen, topografisesti ylimmälle sijoittuva alue on pääosin kuivahkoa mäntyvaltaista kangasta, jonka kasvillisuudessa on myös tuoreen kankaan piirteitä. Kenttäkerroksessa on kanervaa, mustikkaa, puolukkaa, sudenmarjaa, oravanmarjaa, metsätähteä ja avoimemmillä kohdilla metsäkastikkaa. Samallaista vallitsevat seinä- ja kynsisammal. Kohde päättyy lännessä tien reuna-alueeseen, etelässä hakkuuaukkoon.

Itään päin jatkettaessa alue vaihtuu tuoreeksi kuusivaltaiseksi tuoreeksi kankaaksi, joka jatkuu rinnealueella kohti ojauomaa. Tällä alueella on runsaimmin lahoppua ja kääpälajistoa ja puissa tikkojen ja hyönteisten syömäjälkiä. Lajisto on hyvin tyyppillistä varttuneemman tuoreen kankaan lajistoa, mustikkaa, oravanmarjaa, käenkaalia ja laikuissa metsäalvejuurta. Vastaavaa luontotyyppiä esiintyy voimajohtolinjan itäpuolella kuntoradan ympäristössä ennen lehtomaisia ja kulttuurivaikutteisempia reuna-alueita.

Ojauoman ympäristössä voimajohtolinjan länsipuolella pohja muuttuu selkeästi kosteammaksi ja rahkasammal yleistyy. Uoma ei ole luonnontilainen, vaikkakin paikoin sen reunoille on kehittynyt rehevämpää kasvillisuutta ja kertynyt lahoppua, ja etenkin kuntoradan eteläpuolisella osuudella kasvillisuus on luonnontilaisempaa ja ihmisvaikutus vähäisempää. Uoma on vetinen läpi koko kauden, vaikka virtaus siinä on hidasta. Metsätyypiltään ojaa ympäröivä painanne on entistä korpea, jota ojitus on kuivattanut. Kosteimmista painanteista kasvaa metsäkortetta ja mm. maariankämmeä on runsaasti. Ojauoman itäpuolella alkaa nopeasti voimajohtoaukea ja väliin jäävällä puustoisella vyöhykkeellä näkyvä voimajohtoaukean vaikutus.

Pohjoisin osuus selvitysalueesta on sekametsää, muutama varttunut mänty erottuu puuston seassa. Pensaskerros on runsaampi ja kasvaa mm. nuorta pihlajaa, koivua ja leppiä. Alueen läpi kulkee leveähkö polku. Vieraslajeista polun vierellä kasvaa terttuseljaa, joka todennäköisesti on lähtöisin läheisiltä pihoilta.

Itäisimmällä laidalla selvitysalueesta varttunut tuoreen kankaan kuusikko vaihettuu lehtomaiseksi kankaaksi, jossa on osin näkyvissä kulttuurivaikutteisuus. Rajat ympäröiviin luontotyyppeihin eivät ole selkeitä, vaan vaihtelevat avoimuuden ja varjostuksen mukaan. Valtapuuna on kuusi ja pensaskerroksessa esiintyy pihlajan, koivun ja paikoin kuivemmilla laikuilla kasvavan katajan ohella myös tammea ja vaahteraa. Kuntotiehen rajautuvassa rinteessä kukkii keväisin runsaasti vuokkoja ja lisäksi lajistossa on käenkaalia, metsämitikkaa, kieloa, metsäkurjenpolvea ja metsäimarretta, kuivemmilla laikuilla myös metsälauhaa.

Kuva 6-1. Kulunutta maaperää alueen pohjoisosassa frisbeegolfradan varressa (vasen kuva) ja korven piirteitä omaavaa ojauman vartta alueen keskiosissa (oikea kuva).

6.2.2 Huomionarvoiset luontotyypit ja kasvilajit

Alueelta aiemmin määritetty metsälain 10 §:n kohde, vähäpuustoinen suo, täyttää edelleen erityisen tärkeän elinympäristön kriteerit (Kuva 6-2). Kohde on suotyypiltään tupasvillarämettä. Valtalajit ovat tyypilliset tupasvilla, rahkasammalet, mänty ja kitukasvuinen koivu sekä reunoilla suopursu. Vaihettumisvyöhyke rannoilla on hyvin lyhyt ennen siirtymää kangasluontotyyppiin. Suolla seisovat kevään sulamisvedet jonkin aikaa, mutta avovesipintaa ei ole enää kesällä jäljellä. Ojitus on jonkin verran kuivattanut suota.

Muita arvokkaita luontotyyppisiä tai huomionarvoisia kasvilajeja ei alueella havaittu.

Kuva 6-2. Metsälain 10 § tarkoittaman vähäpuustoisien suon sijainti.

Kuva 6-3. Metsälain 10 § tarkoittama vähäpuustoinen suo syyskuussa kuvattuna.

7. JOHTOPÄÄTÖKSET

Liito-oravasta ei tehty havaintoja selvitysalueelta. Lajista ei ole aiempia havaintoja alueelta, ja lajille soveliaista elinympäristöä on alueella vähän. Liito-oravaa ei tarvitse erityisesti huomioida alueen suunnittelussa.

Lepakoita havaittiin alueella vähän. Selvityksen perusteella alueelta ei ole määritettävissä lepakoiden lisääntymis- ja levähdyspaikkoja, tärkeitä ruokailualueita tai muita lepakoiden käyttämiä alueita. Lepakot suositellaan huomioimaan alueen suunnittelussa mahdollisuuksien mukaan jättämällä niille ruokailua ja liikkumista varten alueelle valaisemattomia, kasvipeitteisiä alueita ja käytäviä.

Alueen linnusto on tyypillistä talous- ja taajamametsille. Alueella ei havaittu linnustollisesti erityisen arvokkaita kohteita. Alueella esiintyy useita lajeja, jotka hyötyvät ihmistoiminnasta ja joille hankkeen toteutuessa syntyy lisää elinympäristöä. Tätä voi tukea alueen valmistuttua ripustamalla puihin erikokoisia linnunpönttöjä. Useat alueella havaitut metsäympäristöjen lajit tulevat toimeen myös pienemmissä taajamaympäristöjen metsäkoissa. Alueella suositellaan säästämään mahdollisimman paljon alkuperäistä puustoa ja pensaikkoa, myös kuolleita ja kuolevia puita, monipuolisen lintulajiston säilyttämiseksi alueella myös jatkossa.

Luontotyypeiltään alue on pääosin varttunutta havumetsää kasvavaa tuoretta ja kuivahkoa kangasta. Aluetta on hoidettu talous- ja virkistymetsinä ja runsas virkistyskäyttö näkyy maaperässä ja kasvillisuudessa. Alueella sijaitsee metsälain 10 § tarkoittama erityisen tärkeä elinympäristö, vähäpuustoinen suo. Suo ja sen lähiympäristö suositellaan mahdollisuuksien mukaan säilyttämään alueen luontotyyppien monimuotoisuuden ylläpitämiseksi. Muita arvokkaita luontotyyppiä tai huomionarvoisia kasvilajeja ei alueella havaittu.

8. LÄHTEET

Hanski I. K., Henttonen H., Liukko U.-M., Meriluoto M & Mäkelä A. 2001: Liito-oravan (*Pteromys volans*) biologia ja suojelu Suomessa. Suomen Ympäristö 459. 32 s.

Hanski, I. K. 2016: Liito-orava – biologia ja käyttäytyminen. Metsäkustannus. 94 s.

Hyvärinen, E., Juslén, A., Kempainen, E., Uddström, A. & Liukko, U.-M. (toim.) 2019: Suomen lajien uhanalaisuus – Punainen kirja 2019. Ympäristöministeriö ja Suomen ympäristökeskus, Helsinki. 703 s.

Kontula, T. & Raunio, A. (toim.) 2018: Suomen luontotyyppien uhanalaisuus 2018 – Luontotyyppien punainen kirja. Suomen ympäristö 5/2018. Suomen ympäristökeskus ja Ympäristöministeriö, Helsinki.

Koskimies, P. & Väisänen, R. A. 1988: Linnustonseurannan havainnointiohjeet. – Helsingin yliopiston eläinmuseo. 143 s.

Lappalainen, M. 2002: Lepakot – salaperäiset nahkasiivet. Tammi. 207 s.

Luonnonsuojelulaki 1096/1996.

Luonnontieteellinen keskusmuseo: Lepakon vuosi. (<https://www.luomus.fi/fi/lepakon-vuosi>). Viitattu 10.11.2022.

Luontodirektiivi 92/43/ETY.

Maanmittauslaitos.

Metsäkeskus. Avoin metsä- ja luontotieto. <https://www.metsakeskus.fi/fi/avoin-metsa-ja-luontotieto/aineistot-paikkatieto-ohjelmille/paikkatietoaineistot>

Metsälaki 1093/1996.

Neuvoston direktiivi 79/409/ETY, annettu 2.4.1979, luonnonvaraisten lintujen suojelusta.

Nieminen, M. & Ahola, A. (toim.) 2017: Euroopan unionin luontodirektiivin liitteen IV lajien (pl. lepakot) esittelyt. – Suomen ympäristö 1/2017: 1-278.

Ramboll Finland Oy 2011: Kuntakeskuksen eteläpuolisen asemakaava-alueen liito-orava- ja linnustoselvitys.

Ramboll Finland Oy 2017: Vanhatalonrinteen asemakaava-alueen luontoselvitys.

Suomen Lajitietokeskus. Laji.fi-havaintotietojärjestelmä. Aineistopyyntö 4.11.2022.

Suomen lepakkotieteellinen yhdistys ry:n suositus lepakkokartoituksista luontokartoittajille, tilaajille ja viranomaisille. (http://www.lepakko.fi/docs/SLTY_lepakkokartoitusohjeet.pdf)

Vesilaki 587/2011.